

Határozatok Tára

C-69/21. sz. ügy

X

kontra

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

(a rechtbank Den Haag [hágtai bíróság, Hollandia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

A Bíróság ítélete (nagytanács), 2022. november 22.

„Előzetes döntéshozatal – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 4., 7. és 19. cikke – Az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalma – A magán és a családi élet tiszteletben tartása – A kiutasítás, a kitoloncolás és a kiadatás esetére vonatkozó védelem – Egészségügyi indokokon alapuló tartózkodási jog – A harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normák és eljárások – 2008/115/EK irányelv – Súlyos betegségben szenvedő harmadik országbeli állampolgár – A fájdalom enyhítését célzó orvosi kezelés – A származási országban nem elérhető kezelés – Feltételek, amelyek mellett a kitoloncolást el kell halasztani”

1. *Határellenőrzések, menekültügy és bevándorlás – Bevándorlási politika – Harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérése – 2008/115 irányelv – A visszaküldés tilalmának elve – Súlyos betegségben szenvedő harmadik országbeli állampolgár – Annak valós veszélye, hogy a származási országába való visszaküldés esetén a fájdalom jelentősen, orvosolhatatlanul és gyorsan fokozódik – Az ilyen állampolgárral szemben kiutasítási határozat vagy kitoloncolási intézkedés elfogadása – Megengedhetetlenség – A tagállamok lehetősége arra, hogy szigorú határidőt írjanak elő a fokozódás megnyilvánulására – Hiány*
(Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 1. cikk, 4. cikk, és 19. cikk, (2) bekezdés; 2008/115 Európai parlamenti és tanácsi irányelv, 5. cikk)

(lásd: 52., 55., 56., 58., 59., 63–66., 68–76., 103. pont és a rendelkező rész 1. pontja)

2. *Határellenőrzések, menekültügy és bevándorlás – Bevándorlási politika – Harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérése – 2008/115 irányelv – A visszaküldés tilalmának elve – Súlyos betegségben szenvedő harmadik országbeli állampolgár – Annak valós veszélye, hogy a származási országába való visszaküldés esetén a fájdalom jelentősen, orvosolhatatlanul és gyorsan fokozódik – A kitoloncolás által az érintett állampolgár egészségi állapotára gyakorolt hatásoknak az illetékes nemzeti hatóság általi értékelése – Az említett következményeknek kizárólag az ezen*

állampolgár utazásra való alkalmasságának a vizsgálata keretében való figyelembevétele – Megengedhetetlenség
(Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 1. cikk, 4. cikk, és 19. cikk, (2) bekezdés; 2008/115 európai parlamenti és tanácsi irányelv, 5. cikk és 9. cikk, (1) bekezdés, a) pont)

(lásd: 80–82. és 103. pont, valamint a rendelkező rész 2. pontja)

3. *Határellenőrzések, menekültügy és bevándorlás – Bevándorlási politika – Harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérése – 2008/115 irányelv – Jogellenesen tartózkodó, súlyos betegségben szenvedő harmadik országbeli állampolgár – Kiutasítási határozat vagy kitoloncolási intézkedés ezen állampolgár tekintetében való elfogadásának a lehetetlensége – Indok – Annak valós veszélye, hogy a származási országába való visszaküldés esetén a fájdalom jelentősen, orvosolhatatlanul és gyorsan fokozódik – Kötelezettség arra, hogy ezen állampolgárnak tartózkodási engedélyt adjanak – A magánélethez való jog – Ezen állampolgár kitoloncolása megengedhetőségének vizsgálata – Figyelembe veendő tényezők*
(Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 1., 4. és 7. cikk; 2008/115 európai parlamenti és tanácsi irányelv)

(lásd: 84–87., 89., 90–103. pont és a rendelkező rész 3. pontja)

Összefoglalás

X orosz állampolgár, akinél a vérrák egy ritka formája alakult ki, ami miatt jelenleg Hollandiában részesül kezelésben. Többek között orvosi kannabisz alapú fájdalomcsillapító kezelésben részesül, amely Oroszországban nem engedélyezett. A holland hatóságok, miután megállapították, hogy ezen orosz állampolgár Hollandiában nem jogosult menekültstátuszra, kiegészítő védelemre vagy a nemzeti jogon alapuló egyéb tartózkodási engedélyre, kiutasítási határozatot hoztak vele szemben. Az érdekelt, azt állítva, hogy az orvosi kannabisz alapú kezelés olyannyira alapvető számára, hogy annak megszakítása veszélyeztetné az elfogadható életminőségét, keresetet nyújtott be e határozattal szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz.

E bíróság többek között azt a kérdést veti fel, hogy az uniós joggal, és konkrétan a visszatérési irányelvvel¹ és az Európai Unió Alapjogi Chartájával (a továbbiakban: Charta) ellentétes-e, ha az érintetthez hasonló helyzetben lévő személlyel szemben kiutasítási határozatot hoznak. Konkrétan azt kívánja megtudni, hogy a fájdalomnak a hatékony orvosi kezelés hiánya miatti jelentős fokozódásának a veszélye akadályát képezheti-e az érintett személy kitoloncolásának.

A nagytanácsban üléselő Bíróság igenlő választ ad, és kifejti az ilyen kockázat értékelése során figyelembe veendő tényezőket, valamint ezen értékelés módjait. Ezenkívül a magánélethez való jog fényében megvizsgálja a tagállamoknak az érintetthez hasonló helyzetben lévő harmadik országbeli állampolgárral szembeni kötelezettségeit.

¹ A harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 348., 98. o.; a továbbiakban: visszatérési irányelv).

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság rámutat arra, hogy az, ha egy valamely tagállam területén jogellenesen tartózkodó és súlyos betegségben szenvedő harmadik országbeli állampolgár tekintetében kiutasítási határozatot vagy kitoloncolási intézkedést fogadnak el, a visszatérési irányelvvel² és a Chartával³ ellentétes, amennyiben komolyan és megalapozottan feltételezhető, hogy az érintett abban a harmadik országban, amelybe kitoloncolják, a visszatérése esetén a fájdalom jelentős, orvosolhatatlan és gyors fokozódása valós veszélyének lesz kitéve amiatt, hogy az egyetlen hatékony fájdalomcsillapító kezelés ezen országban tiltott.

E tekintetben a Bíróság megállapítja, hogy a tagállam megsértheti az embertelen és megalázó bánásmódnak a Charta 4. cikkében rögzített tilalmát, ha a hatóságai által hozott kiutasítási határozat vagy kitoloncolási intézkedés annak veszélyével jár, hogy a harmadik állampolgárnak betegség által okozott fájdalom olyan mértékben rosszabbodik, hogy e fájdalom eléri a Charta 4. cikke tekintetében megkövetelt súlyossági küszöböt.

Először is, ami a fájdalom jelentős és orvosolhatatlan fokozódásának a veszélyét illeti, ez különösen akkor állhat fenn, ha megállapításra kerül, hogy a célországban az érintett harmadik országbeli állampolgár jogszerűen nem részesülhet az egyetlen hatásos fájdalomcsillapító kezelésben, és az ilyen kezelés hiánya őt olyan intenzitású fájdalomnak tenné ki, amely sértené az emberi méltóságát, mivel súlyos és visszafordíthatatlan mentális zavarokat okozhatna a számára, vagy akár öngyilkosság elkövetésére is vezethetné. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy ez a helyzet áll-e fenn valamennyi releváns – többek között orvosi – adat alapján.

Másodszor, ami a fájdalom gyors fokozódásának a veszélyét illeti, figyelembe kell venni azt, hogy az fokozatos lehet, és bizonyos idő eltelte szükséges lehet ahhoz, hogy az jelentőssé és orvosolhatatlanná váljon. Következésképpen a tagállam nem írhat elő abszolút módon előre meghatározott határidőt, amelyen belül az ilyen fokozódás megnyilvánulhat. A nemzeti jogban e tekintetben esetlegesen előírt határidőnek pusztán tájékoztató jellegűnek kell lennie, és az nem mentesítheti az illetékes nemzeti hatóságot az érintett személy helyzetének az összes releváns tényező összességére tekintettel történő konkrét vizsgálata alól.

Másodszor, a Bíróság úgy véli, hogy a „visszatérési” irányelvvel⁴ és a Chartával⁵ ellentétes, ha a szoros értelemben vett kitoloncolási intézkedésnek a harmadik országbeli állampolgár egészségi állapotára gyakorolt hatásait az illetékes nemzeti hatóság csak annak vizsgálata keretében veszi figyelembe, hogy e személy utazásra alkalmas állapotban van-e. Ahhoz ugyanis, hogy kiutasítási határozatot lehessen elfogadni, vagy kitoloncolást végre lehessen hajtani, az érintett tagállamnak biztosítania kell, hogy ha az érintett személy egészségi állapota ezt megköveteli, e személy ne csupán a kitoloncolás során részesüljön egészségügyi ellátásban, hanem azt követően, a célországban is.

² Ezen irányelv 5. cikke.

³ A Charta 1. és 4. cikke, valamint 19. cikkének (2) bekezdése.

⁴ Ezen irányelv 5. cikke és 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja.

⁵ A Charta 1. és 4. cikke, valamint 19. cikkének (2) bekezdése.

Harmadszor és végezetül a Bíróság hangsúlyozza egyrészt azt, hogy a visszatérési irányelv és a Charta⁶ nem írja elő azon tagállam számára, amelynek a területén valamely harmadik országbeli állampolgár jogellenesen tartózkodik, hogy ezen állampolgárnak tartózkodási engedélyt adjon, ha vele szemben sem kiutasítási határozat, sem kitoloncolási intézkedés nem fogadható el, mivel komolyan és megalapozottan feltételezhető, hogy ezen állampolgár a célországban a súlyos betegsége által okozott fájdalom gyors, jelentős és orvosolhatatlan fokozódása valós veszélyének lenne kitéve. Másrészt a Bíróság megállapítja, hogy annak vizsgálata során, hogy az említett állampolgár magánéletének a tiszteletben tartásához való, a Chartában előírt joggal ellentétes-e az, ha ezen állampolgárral szemben kiutasítási határozatot vagy kitoloncolási intézkedést fogadnak el, az illetékes nemzeti hatóságnak figyelembe kell vennie ezen állampolgár egészségi állapotát és az e tagállamban e betegség miatt igénybe vett ellátásokat, az egyéb releváns tényezőkkel együtt.

E tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy azok az orvosi kezelések, amelyekben valamely harmadik országbeli állampolgár egy tagállam területén részesül, ezen állampolgár magánéletének a részét képezik, még akkor is, ha ezen állampolgár jogellenesen tartózkodik ott. Mivel azonban a magánélet tiszteletben tartásához való jog nem korlátlan jogosultság, e jog gyakorlásának korlátozása megengedett, feltéve hogy e korlátozást törvény írja elő, hogy arra az említett jogok lényeges tartalmának és az arányosság elvének tiszteletben tartásával kerül sor, továbbá hogy a korlátozás elengedhetetlen, és ténylegesen többek között az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket szolgálja. Mivel a hatékony visszatérési és hazatelepülési politika létrehozása ilyen célkitűzésnek minősül, meg kell vizsgálni többek között azt, hogy a kiutasítási határozatnak vagy a kitoloncolási intézkedésnek a súlyos betegségben szenvedő, és az érintett tagállamban a célországban rendelkezésre nem álló fájdalomcsillapító kezelésben részesülő harmadik országbeli állampolgárral szemben való meghozatala nem érinti-e a magánélethez való jogának a lényeges tartalmát, és tiszteletben tartja-e az arányosság elvét. Az ilyen vizsgálat feltételezi az összes olyan szociális kapcsolat figyelembevételét, amelyet ezen állampolgár azon tagállamban hozott létre, ahol jogellenesen tartózkodik, megfelelően tekintetbe véve az egészségi állapota által okozott sérülékenységet és sajátos függőségi helyzetet. Mindazonáltal ha ezen állampolgár e tagállamban anélkül alakította ki a magánéletét, hogy ott tartózkodási engedéllyel rendelkezett volna, csak kivételes okok akadályozhatják meg azt, hogy kiutasítási eljárást folytassanak le vele szemben.

Ezenkívül a kiutasítási határozat vagy a kitoloncolási intézkedés meghozatala nem sérti az érintett állampolgár magánéletének a tiszteletben tartásához való jogot pusztán amiatt, hogy ezen állampolgár a célországba való visszatérés esetén ki van téve azon veszélynek, hogy az egészségi állapota romlik, amennyiben ez a veszély nem éri el a Charta 4. cikke tekintetében megkövetelt súlyossági küszöböt.

⁶ A Chartának a magánélet tiszteletben tartásához való jogról szóló 7. cikke, valamint a Charta 1. és 4. cikke.